

Bp Stefan Cichy

Konieczność sformułowania na nowo struktury formacji służby liturgicznej w Polsce

Po Soborze Watykańskim II pisano o „Kościele epoki dialogu” i Kościele epoki przełomu¹. Dokumenty Kościoła wydane po tym Soborze przechodziły swoje przemiany. Np. wydane w 1971 r. *Directorium Catechisticum Generale* zostało na nowo opracowane w 1997 r.², bo w międzyczasie ukazały się nowe dokumenty Kościoła, które należało uwzględnić: odbył się Synod Biskupów poświęcony katechizacji i ukazała się adhortacja apostolska papieża Jana Pawła II *Catechesi tradendae*. Podobnie było z *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów*. Opublikowane w 1973 r. *Dyrektorium „Ecclesiae imago”* zostało zastąpione przez nowe – „*Apostolorum successores*”³. Potrzebne były te zmiany, bo ukazał się nowy *Kodeks prawa kanonicznego* i adhortacja apostolska Jana Pawła II *Pastores Gregis* z 16 X 2003 r. będąca owocem X Synodu Biskupów na temat „Biskup – służa Ewangelii Jezusa Chrystusa dla nadziei świata”.

Przed kilku laty zmianom uległo polskie tłumaczenie dokumentów Soboru Watykańskiego II. Pierwsze wydanie zostało wydrukowane w Pallottinum w 1968 r., nowy przekład ukazał się w tym samym wydawnictwie w 2002 r. W nowym przekładzie nastąpiło wiele zmian. Np. dekret *Presbyterorum ordinis* dotąd nosił nazwę *Dekret o posłudze i życiu kapłanów*, obecnie ma on tytuł *Dekret o posłudze i życiu prezbiterów*. *Katechizm Kościoła katolickiego* stwierdza: „pojęcie *sacerdos* – kapłan – oznacza obecnie biskupów i prezbiterów, a nie diakonów. Nauka katolicka przyjmuje jednak, że zarówno dwa stopnie uczestniczenia w kapłaństwie (episkopat i prezbiterat), jak i stopień służby (diakonat), są udzielane za pośrednictwem aktu sakramentalnego nazywanego «święceniami», to znaczy przez sakrament święceń” (n. 1554). Nie należy więc dziś używać określenia „biskupi, kapłani i diakoni”, tylko „biskupi, prezbiterzy i diakoni”.

Także w dziele posoborowej odnowy liturgii dokonuje się wiele zmian. Szereg przepisów ulega zmianie przy wydaniu nowych ksiąg. Część pontyfikału zawierająca obrzędy święceń nosiła dotąd tytuł *Obrzędy święceń diakonów, kapłanów i biskupa*, obecnie ma ona tytuł *Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów*. W Kalendarzu liturgicznym i w modlitwach zamiast określenia „kapłan” jest obecnie „prezbiter”.

W Polsce została wprowadzona instytucja stałych diakonów. Będą oni tam przygotowani i wyświęceni, gdzie biskupi uznają to za wskazane⁴. W naszym kraju będzie udzielana posługa lektoratu i akolituatu świeckim mężczyznom⁵.

Obserwując wszystkie zmiany w nowych dokumentach Kościoła zauważamy, że

¹ Por. A. Bardecki, *Kościół epoki dialogu*, Kraków 1966; tenże, *Kościół epoki dialogu*. T. 2. *Przełom*, Kraków 1971.

² Congregatio pro Clericis, *Directorium generale pro catechesi*, Città del Vaticano 1997.

³ Kongregacja ds. Biskupów, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum successores”*, Kielce 2005.

⁴ Zob. Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego, *Dekret zatwierdzający Ratio formationis diakonów stałych*, „Anamnesis” 10 (2004) nr 3(38) s. 30-31; *Diakonat stały w Polsce*, tamże 12 (2006) nr 1 (44) s. 98.

⁵ *Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom*, „Anamnesis” 14 (2008) nr 1(52) s. 41.

konieczne jest, aby na nowo sformułować także struktury formacji służby liturgicznej w Polsce.

Wszyscy wiemy, jak wielkie zasługi w tej dziedzinie miał ks. Franciszek Blachnicki i to zaznacza wprowadzanie do wydania planowanego *Dyrektorium duszpasterstwa służby liturgicznej*⁶. Przypomnił nam to w swoim referacie ks. dr Adam Wodarczyk.

Od czasów działalności ks. Fr. Blachnickiego (+ 1987) wydano szereg dokumentów kościelnych, które należy uwzględnić przy redakcji *Dyrektorium*. Nastąpiła także zmiana w organizacji szkolnictwa w naszym kraju.

1. Jakie nowe dokumenty związane z liturgią Kościoła należy uwzględnić?

Istnieją posoborowe nowe dokumenty związane z liturgią wydane dla całego Kościoła i dokumenty dotyczące Kościoła w Polsce, które zostały wydane po śmierci ks. Fr. Blachnickiego.

a. Dokumenty dla całego Kościoła

Przy redakcji *Dyrektorium* i innych nowych dokumentów należy uwzględnić *Katechizm Kościoła katolickiego* z 1998 r. i *Kompendium Katechizm Kościoła katolickiego* opublikowane w 2005 r.

Sprawy posług liturgicznych porusza Instrukcja *Ecclesiae de mysterio* o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów z 1997 r.⁷ Ważnymi dokumentami są wydane w osobnych broszurach: List okólny Kongregacji ds. Duchowieństwa z 1999 r. *Kapłan głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa* i instrukcja tej Kongregacji z 2001 r. *Kapłan pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej*. W tym ostatnim dokumencie znajdujemy wiele refleksji na temat kapłaństwa wspólnego i służebnego oraz na temat liturgii.

W związku z ogłoszeniem w 2002 r. trzeciego wydania Mszału rzymskiego ukazało się nowe Ogólne wprowadzenie do tego Mszału, które zastąpiło dokument wydany w 1975 r. i wprowadziło szereg zmian⁸. Dotyczą one także wypełniania funkcji liturgicznych.

W Liście do kapłanów na Wielki Czwartek roku 2004 papież Jan Paweł II wskazał na niezastąpioną rolę i ogromną odpowiedzialność kapłana w kontakcie z ministrantami⁹.

W tym samym roku 2004 (15 X) ukazał się dokument Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów *Rok Eucharystii. Wskazania i propozycje*¹⁰. W nim są m. in. propozycje, by w parafiach:

⁶ *Dyrektorium duszpasterstwa służby liturgicznej. Tekst roboczy 3*, Warszawa 2007, s. 3.

⁷ *Instrukcja o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów*, „L'Osservatore Romano” wyd. polskie 19 (1998) nr 12, s. 30-40.

⁸ Polski przekład *Ogólne wprowadzenie do Mszału Rzymskiego z trzeciego wydania Mszału Rzymskiego*, Rzym 2002, Poznań 2004; *Ogólne wprowadzenie do Mszału Rzymskiego z trzeciego wydania Mszału Rzymskiego Rzym, 2002 oraz Wskazania Episkopatu Polski*, Poznań 2006.

⁹ *List do kapłanów na Wielki Czwartek*, „L'Osservatore Romano” wyd. polskie 25 (2004) nr 5, s. 4-6.

¹⁰ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Rok Eucharystii. Wskazania i propozycje. Appendix List Episkopatu Polski na Rok Eucharystii*, Poznań 2004.

„– Gdzie to jest konieczne, uporządkować lub właściwie wyakcentować miejsca celebracji (ołtarz, ambona, prezbiterium) i przechowywania Eucharystii (tabernakulum, kaplica adoracji); postarać się o [brakujące] księgi liturgiczne; zadbać o odpowiednie i piękne znaki (szaty, naczynia liturgiczne, wyposażenie).

– Powiększyć lub ustanowić parafialną grupę liturgiczną, otoczyć troską ustanowionych szafarzy i nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej, ministrantów, *scholę, kantorów* itd.”¹¹

W nawiązaniu do encykliki *Ecclesia de Eucharistia* z 17 IV 2003 r. została wydana Instrukcja *Redemptionis Sacramentum* z 2005 r.¹² Także w tym dokumencie są fragmenty dotyczące służby liturgicznej, np. w nr. 44 czytamy: „Oprócz posług akolity i lektora prawnie ustanowionych, do wspomnianych wyżej szczególnych funkcji należą: funkcje akolity i lektora wyznaczanych czasowo, z którymi łączą się inne zadania opisane w Mszałe Rzymskim”. Natomiast w nr. 47 znajdujemy tekst: „Szczególnie godny pochwały jest utrzymujący się znany zwyczaj, obecności chłopców lub młodzieńców, zazwyczaj nazywanych ministrantami, którzy służą przy ołtarzu na wzór akolity i na miarę swoich zdolności otrzymują stosowną katechezę na temat spełnianej posługi. Nie należy zapominać, że z grona tych chłopców na przestrzeni wieków zrodziła się wielka rzesza wyświęconych szafarzy. Aby skuteczniej zaradzić duszpasterskim potrzebom ministrantów, należy ustanowić dla nich i popierać stowarzyszenia, w których uczestniczyliby również i wspierali je ich rodzice. Ilekroć takie stowarzyszenia osiągną wymiar międzynarodowy, erygowanie ich oraz uznawanie i zatwierdzanie ich statutów należy do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Do tego rodzaju służby ołtarza mogą być dopuszczane dziewczęta lub kobiety za zgodą biskupa diecezjalnego i z zachowaniem ustalonych przepisów”.

Papież Benedykt XVI dnia 22 II 2007 r. ogłosił adhortację apostolską *Sacramentum caritatis*¹³ i zaznaczył: „Pod kierunkiem właściwych dykasterii będzie opublikowane *Kompendium* zbierające teksty zawarte w *Katechizmie Kościoła Katolickiego*, a mianowicie: modlitwy, wyjaśnienia modlitw eucharystycznych *Mszału* oraz wszystko, cokolwiek jeszcze może się okazać użyteczne dla poprawnego pojmowania, sprawowania oraz adorowania sakramentu Ołtarza. Życzyłbym sobie, aby ten dokument mógł się przyczynić do tego, by pamiątka Paschy Pana stawała się z każdym dniem coraz bardziej źródłem i szczytem życia i misji Kościoła, i pobudzała każdego wiernego, by czynił z własnego życia prawdziwy kult duchowy”¹⁴.

¹¹ Tamże, s. 61.

¹² Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Instrukcja Redemptionis Sacramentum o tym, co należy zachowywać, a czego unikać w związku z Najświętszą Eucharystią*, Poznań 2005.

¹³ *Posynodalna adhortacja apostolska Sacramentum caritatis Ojca Świętego Benedykta XVI*, „L'Osservatore Romano” wyd. polskie 28 (2007) nr 4, s. 4-42.

¹⁴ Tamże, nr 93, s. 41.

b. Dokumenty Kościoła w Polsce

Najpierw należy wymienić dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego, który obradował w latach 1991-1999, a jego uchwały zatwierdzone przez Stolicę Apostolską obowiązują od 28 II 2001 r.¹⁵ Ten Synod w dokumencie **o posłannictwie świeckich** w Kościele zaznacza: „W służbę liturgiczną włącza się najwięcej dzieci, znacznie mniej młodzieży i najmniej dorosłych. Nikła jest świadomość, że sprawowanie właściwych świeckim posług nie jest zastrzeżone jedynie dla najmłodszych; że są do nich zaproszeni także dorośli uczestnicy zgromadzeń liturgicznych. Niekiedy dorośli uważają wręcz, że nie wypada im być ministrantem, czytać lekcję, śpiewać psalm” (n. 28).

Uchwała o życiu liturgicznym Kościoła stwierdza: „W Polsce po Soborze Watykańskim II udało się dokonać syntezy tradycji i współczesnych propozycji liturgicznych. Duszpasterstwa służby liturgicznej, ruchy i wspólnoty religijne, zwłaszcza Ruch Światło – Życie, oparły swe programy na wtajemniczeniu w misteria roku liturgicznego. Przyczyniło się to do głębszego zrozumienia liturgii przez wiele osób świeckich. Odnowione zostały chłopięce grupy ministranckie, które kształtują pozytywne postawy i przyczyniają się do rozwoju powołań kapłańskich i zakonnych. Dobrze działają Kółka Różańcowe, rozmaite bractwa, grupy procesyjne. W niektórych wspólnotach powstały parafialne zespoły liturgiczne” (n. 55).

Ten sam dokument postanawia: „W każdej parafii powinien zostać stworzony parafialny zespół liturgiczny, złożony z dorosłych, młodzieży i dzieci. Powoływanie takich zespołów ma na celu lepsze przygotowanie wiernych do pełnienia posług w zgromadzeniu liturgicznym i pozwala uniknąć improwizacji nie licującej z powagą sprawowanych tajemnic.

Zespół powinien wspierać duszpasterzy w organizacji liturgii i nabożeństw, w doborze śpiewów oraz w określeniu tematu i treści homilii uwzględniającej potrzeby wspólnoty. Do zadań zespołu należy także pomoc rodzicom w przygotowaniu dzieci i młodzieży do przyjęcia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego.

Przewodniczący parafialnego zespołu liturgicznego winien wchodzić z urzędu do parafialnej rady duszpasterskiej” (n. 83).

Oдноśnie do funkcji stałego lektora i akolity omawiany Synod postanowił: „Mężczyźni świeccy, którzy ukończyli przynajmniej dwadzieścia pięć lat, cieszą się dobrą opinią, posiadają odpowiednie przymioty i są przygotowani do swych zadań poprzez odpowiednią formację, mogą być przyjęci do posługi stałego akolity. Posługę lektora można udzielać w wieku wcześniejszym. Do posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii św. mogą być dopuszczone inne osoby, w zależności od potrzeb poszczególnych wspólnot kościelnych” (n. 84).

Na temat grup ministrantów i schól liturgicznych II Polski Synod Plenarny postanowił: „W każdej wspólnotie parafialnej powinna istnieć grupa ministrantów i schola liturgiczna, odpowiednio uformowana. Ich kształcenie należy prowadzić, opierając się na «Programie formacji dziecięcej służby liturgicznej». Synod zachęca jednocześnie duszpasterzy do rozwijania schól i dziewczęcych grup liturgicznych do takich

¹⁵ *Drugi Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Poznań 2001.

posług, jak komentarz, prezentacja wezwań modlitwy wiernych, posługa daru schola” (n. 85).

Kolejnym dokumentem, który należy uwzględnić w redagowaniu Dyrektorium, są *Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego OWMR* (przyjęte na 331. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski dnia 9 III 2005 r.)¹⁶. W nich ważne są dla nas te, które dotyczą funkcji liturgicznych spełnianych przez wiernych świeckich.

Czytamy tam: „Zgodnie z OWMR 91 wierni świeccy, po odpowiednim przygotowaniu, powinni spełniać w liturgii wszystkie funkcje, które są dla nich przeznaczone, a więc czytać słowo Boże z wyjątkiem Ewangelii, śpiewać psalm responsoryjny i werset przed Ewangelią, odczytywać wezwania modlitwy powszechnej oraz komentarze, posługiwać przy ołtarzu i przy miejscu przewodniczenia troszcząc się o mszał, kielich i patenę, kadzidło i krzyż, światło i wodę. Oni także powinni przynosić do ołtarza chleb i wino jako dary ludu Bożego, zbierać składkę, pełnić funkcję kantora lub organisty, ożywiać śpiew zgromadzenia i wykonywać niektóre śpiewy jako schola lub chór. Nadzwyczajni szafarze Komunii świętej mogą zgodnie z prawem pomagać w udzielaniu Komunii świętej i zanosić ją chorym” (n. 52).

Wskazania te mówią także: „Wszystkie te funkcje mogą spełniać zarówno mężczyźni jak i kobiety, z wyjątkiem czynności, które są bezpośrednio usługiwaniem kapłanowi przy ołtarzu i przy miejscu przewodniczenia. Funkcje te są zarezerwowane dla męskiej służby liturgicznej (ministrantów). Mogą być powierzone dziewczętom (ministrantkom) tylko wtedy, gdy udzielił na to wyraźnej zgody biskup diecezjalny. On zaś, aby taką zgodę wydać, powinien zasięgnąć opinii Konferencji Episkopatu Polski (...). W Polsce do posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej dopuszczani są dziś tylko mężczyźni” (n. 53).

W myśl wspomnianych wskazań: „Należy otaczać szczególną opieką duszpasterską zespoły ministrantów i scholi dziecięcych i młodzieżowych. Są to bowiem środowiska sprzyjające rozwojowi wiary, kształtowaniu charakterów i dojrzewaniu życiowego powołania, także powołań do kapłaństwa i życia zakonnego” (n. 54).

Dnia 9 marca 2006 r. zostały przyjęte *Wskazania Konferencji Episkopatu Polski odnośnie do nadzwyczajnego szafarza komunii świętej*, które zastąpiły postanowienie Konferencji Episkopatu Polski na ten temat z 1991 r.¹⁷ Ostatnio przyjętym dokumentem jest *Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom* z 3 X 2007 r.¹⁸

Wszystkie te dokumenty mają jakiś związek z opracowywanym *Dyrektorium duszpasterstwa służby liturgicznej*.

2. Dlaczego potrzebne są nowe struktury formacji służby liturgicznej?

Ks. Wojciech Wójtowicz w artykule „Integralna formacja ministrantów” cytując słowa z Listu do kapłanów na Wielki Czwartek roku 2004 oraz Instrukcję *Redemptionis Sacramentum* z 2005 r., postulował: **Odpowiadając na te wskazania, warto**

¹⁶ Zob. „Anamnesis” 11 (2005) nr 4 (42) s. 25-34.

¹⁷ Tamże 12 (2006) nr 3 (46) s. 17-18.

¹⁸ Tamże 14 (2008) nr 1 (52) s. 41-45.

niewątpliwie przemysleć na nowo choćby tylko niektóre aspekty duszpasterstwa ministrantów¹⁹.

Wśród tych postulatów ks. Wójtowicz pisze: „Cenne są inicjatywy w postaci diecezjalnych zjazdów czy wydawania czasopisma dla ministrantów. Tak np. *Diecezjalny Ruch Ministrantów Diecezji Rzymskiej* w ciągu roku liturgicznego skupia swą aktywność na następujących formach: a) dwa spotkania diecezjalne organizowane w tzw. mocnych czasach roku liturgicznego (adwent, post, okres paschalny) w Niższym Seminarium; spotkanie składa się z dwóch części: katechezy i celebracji liturgicznej; b) Spotkanie w sektorach (kilka dekanatów), które ma na celu nawiązanie międzyparafialnych przyjaźni, wymianę doświadczeń i wspólną rekreację; c) Weekendy ministranckie – czas integracji grup ministranckich, organizowany dla poszczególnych parafii w Niższym Seminarium. Poza tym duszpasterstwo diecezjalne poleca, aby ministranci posiadali jednolite agendy – dzienniczki, zawierające grafik i punktację dyżurów, informację o grupie, „małe” katechezy o roku liturgicznym, modlitwę przy wkładaniu stroju ministranckiego oraz diecezjalną modlitwę ministrancką. Taka unifikacja umożliwi ministrantowi słuzenie i zdobywanie punktów również wtedy, gdy służy w innej parafii na terenie swojej diecezji. Specjalną opieką objęci są animatorzy (80 osób, 14-25 lat) zgrupowani w tzw. sieci, która umożliwi przesyłanie wiadomości, wzajemne kontakty i wspólne pogłębienie wiedzy. W dobie fascynacji młodych ludzi techniką komputerową, warto pomyśleć o diecezjalnej stronie internetowej dla ministrantów. W świetle zaprezentowanych działań trzeba zwrócić również uwagę na właściwe projektowanie działań, szczególnie na znalezienie odpowiedniego czasu i miejsca (centrum ministranckie dysponujące pomieszczeniami do modlitwy, wypoczynku i sportu), które pozwolą na sprawną organizację oraz uniknięcie poczucia anonimowości czy chaotycznej masowości²⁰.

Wspomniany Autor zwraca także uwagę na odpowiedzialnych za ministrantów: W **dekanacie** za ministrantów odpowiada **referent** dekanalny. Współpraca na tym szczeblu umożliwi kontakty między parafialne i organizowanie przedsięwzięć, które z rozmaitych względów przekraczają możliwości parafii. Cenne są w tym względzie inicjatywy wspólnych spotkań formacyjno-modlitewnych, turniejów wiedzy bądź sportu, kursów lektorskich, etc. Praktyka pokazuje, że współdziałanie kilku kapłanów, z entuzjazmem opiekujących się ministrantami, przynosi wspaniałe owoce. Niezbędna jest troska proboszczów i administratorów parafii o fundusze potrzebne na wspólną działalność.

Autor przypomina, że osobą troszczącą się o służbę liturgiczną w **parafii** jest **ksiądz opiekun**. „Grupa ministrantów żyje i rozwija się dzięki entuzjazmowi kapłana”, umacnia jego osobistą świętością i przykładem. Gorliwość i świętość życia księdza prowadzą do „zbudowania” ministranta, zaś jakiegokolwiek antyświadectwo może mocno destrukcyjnie wpłynąć na jego psychikę, duchowość i rozwój religijny. Ministranci w kontakcie z opiekunem wszędzie powinni być świadkami *jego* miłości pasterskiej.

¹⁹ „Anamnesis” 12 (2006) nr 1 (44) s. 83.

²⁰ Tamże, s. 85.

Autor stawia znane już pytanie, czy konieczna jest duszpasterska opieka księdza nad grupą ministrancką, czy też mogą się nią zajmować świeccy? I choć nie brak przykładów szczerego zaangażowania dorosłych animatorów, katechetów, zakrystianów czy referentów pastoralnych, to jednak osoby duchowej nie zastąpi w pełni żadna inna. Nawet najlepiej przygotowany animator nie jest w stanie zaproponować tego, co ze swej natury może uczynić prezbiter: możliwości kierownictwa duchowego, spowiedzi świętej oraz świadectwa życia kapłańskiego, które rodzi nowe powołania.

W pracy duszpasterskiej nie można zapominać o **dorosłych ministrantach**. Zwykle są to ludzie pochłonięci życiem zawodowym, rodzinnym, ale również ofiarnie oddani parafii. Chętnie służą pomocą, ale również chętnie odpowiadają na propozycje formacji – dni skupienia, pielgrzymki, spotkania rodzin z duszpasterzem. Dorośli ministranci stanowią grupę, wśród której można znaleźć kandydatów na nadzwyczajnych szafarzy Eucharystii.

Ks. Wójtowicz w ramach podsumowania cytuje słowa Sługi Bożego Jana Pawła II: „Korzystając z pomocnej współpracy bardziej wrażliwych rodzin i katechetów, z serdeczną troską opiekujcie się grupą ministrantów, aby przez służbę przy ołtarzy każdy z nich uczył się coraz bardziej kochać Jezusa, rozpoznawać Jego rzeczywistą obecność w Eucharystii, doświadczać piękna liturgii. Wszelkie inicjatywy dotyczące ministrantów organizowane na poziomie diecezjalnym lub w okręgach duszpasterskich powinny być wspierane i promowane, zawsze z uwzględnieniem różnic wiekowych. W czasie mojej posługi biskupiej w Krakowie mogłem poznać, jak wielkie owoce przynosi poświęcenie się ich formacji na płaszczyźnie ludzkiej, duchowej i liturgicznej. Kiedy mali chłopcy i młodzieńcy pełnią służbę ołtarza z radością i entuzjazmem, dają swoim rówieśnikom wymowne świadectwo doniosłości i piękna Eucharystii. Dzięki szczególnej twórczej wrażliwości, jaka cechuje ich wiek, oraz dzięki nauce i przykładowi kapłanów i starszych kolegów, także najmłodsi mogą wzrastać w wierze i fascynować się duchową rzeczywistością” (List na W. Czwartek 2004, nr 6).

Mamy w Polsce czasopismo ministranckie KnC („Króluj nam Chryste”), a teraz przygotowujemy *Dyrektorium duszpasterstwa służby liturgicznej*. O tym dyrektorium była wzmianka na zebraniu duszpasterzy służby liturgicznej w listopadzie 2006 r. Trochę później odbyło się zebranie pewnej grupy księży w Gliwicach w lutym 2007 r. Mamy obecnie trzecią wersję tego dokumentu (pierwsza była w szarej okładce, druga w zielonej i obecna w czerwonej).

Rodzi się pytanie: **Dlaczego potrzebne jest nowe Dyrektorium?**

Uważam, że jest ono potrzebne z trzech powodów:

1. Zmienił się system edukacji szkolnej. Do reformy edukacji w Polsce były ośmioklasowe szkoły podstawowe oraz szkoły zawodowe, licea i technika. Do tych form edukacji przygotowywane były materiały. Obecnie mamy sześcioklasowe szkoły podstawowe, trzyletnie gimnazja, i trzyletnie szkoły ponadgimnazjalne. Trzeba to uwzględnić w przygotowaniu kandydatów do różnych stopni służby liturgicznej w parafiach.

2. Przed kilkunastu laty wprowadzono nadzwyczajnych szafarzy Komunii św., a obecnie jesteśmy na etapie wprowadzenia ustanowionych lektorów i akolitów. To wymaga opracowania całości formacji.

3. Nawet bez wprowadzenia tych ostatnich trzeba uwspółcześnić, oprzeć na nowych dokumentach Kościoła to, co już mamy.

Temu zapotrzebowaniu odpowiada moim zdaniem przygotowywane Dyrektorium, które zawiera trzy części. 1. Posługiwanie w liturgii, 2. Formacja posługujących w liturgii i 3. Struktura duszpasterstwa służby liturgicznej.

Część zatytułowana **Posługiwanie w liturgii** wskazuje nie tylko na to, czym według najnowszych dokumentów Kościoła są czynności liturgiczne, ale zwraca także uwagę ich związek z życiem. Nie wystarczy pełnić tę czy inną czynność liturgiczną, ale trzeba przenieść liturgię w codzienne życie wypełniając we wspólnocie zadania wypływające z danej funkcji czy posługi. Papież Benedykt XVI w *Sacramentum caritatis* napisał: „Nowy chrześcijański wymiar kultu obejmuje każdy aspekt ludzkiej egzystencji, przemieniając ją: «Przeto czy jecie, czy pijecie, czy cokolwiek innego czynicie, wszystko na chwałę Bożą czyńcie» (1 Kor 10, 31). W każdym akcie swego życia chrześcijanin jest wezwany do wyrażenia prawdziwego kultu składanego Bogu. Stąd nabiera wewnętrznego kształtu eucharystyczna natura życia chrześcijańskiego. Eucharystia, na ile angażuje ludzką rzeczywistość wierzącego w jej codziennej konkretności, na tyle umożliwia, by dzień po dniu, stopniowo przemieniać człowieka powołanego przez łaskę do tego, by był na obraz Syna Bożego (por. Rz 8, 29 n.). Nie ma nic, co autentycznie ludzkie – myśli i uczucia, słowa i uczynki – co nie mogło być w pełni przeżywane w sakramencie Eucharystii. Tu ujawnia się cała wartość antropologiczna radykalnej nowości przyniesionej przez Chrystusa w Eucharystii: kult oddawany Bogu nie może być w ludzkiej egzystencji ograniczony do szczególnego prywatnego momentu, ale ze swej natury zmierza do przeniknięcia każdego aspektu rzeczywistości człowieka. Kult przyjemny Bogu staje się tym samym nowym sposobem przeżywania wszystkich okoliczności życia, w którym każdy szczegół nabiera znaczenia, gdyż jest doznawany w kontekście więzi z Chrystusem, jako ofiara składana Bogu” (n. 71).

Wszyscy są wezwani do odkrycia otrzymanego od Boga talentu i służenia nim innym ludziom, zarówno pośród świata, jak i przy ołtarzu Pana.

Obrzędy ustanowienia akolitów i lektorów wskazują na powiązanie posługi liturgicznej z konkretnym zadaniem w życiu. Na to wskazują przemówienia biskupa ustanawiającego podane w Pontyfikale rzymskim.

Stąd myślą wiodącą Dyrektorium jest stwierdzenie: „służcie sobie nawzajem tym charyzmatem, który każdy z was otrzymał”! O to chodzi w formacji poszczególnych stopni służby liturgicznej. Trzeba najpierw pomóc odkrywać swój charyzmat we wspólnocie, a potem pomóc go rozwijać.

W drugiej części Dyrektorium mowa jest o **formacji posługujących w liturgii**. Formacja członków służby liturgicznej dokonuje się w oparciu o ideę powołania do służenia sobie nawzajem tym darem, który każdy otrzymał (por. 1 P 4,10). Członkowie zespołów liturgicznych stopniowo poznają funkcje, które w liturgii mogą spełniać wierni świeccy i coraz lepiej rozeznają talenty, jakie otrzymali od Boga. Starają się je rozwijać i coraz lepiej służyć nimi Bogu i ludziom. Ich zaangażowanie w ramach pełnienia funkcji liturgicznych ma ulegać rozwojowi. Na drodze wzrostu otrzymują oni pomoc w czasie spotkań formacyjnych, rekolekcji, a także udzielane im jest błogo-

sławieństwo Kościoła.

Trzecia część Dyrektorium przedstawia **strukturę duszpasterstwa służby liturgicznej**. Zwraca się w niej uwagę na odpowiedzialnych za formację członków grup liturgicznych oraz zadania duszpasterstw różnego szczebla.

Odpowiedzialnymi za formację służby liturgicznej są: biskup, proboszcz, animatorzy i rodzice. Ważne zadanie w tej formacji spełnia także duszpasterstwo służby liturgicznej działające na szczeblu krajowym, diecezjalnym i parafialnym.

Nie wystarczy przygotować samego Dyrektorium. Oprócz tego konieczne będzie opracowanie na nowo kompletu pomocy formacyjnych, aby wszyscy zaangażowani w formację służby liturgicznej otrzymali konkretne pomoce i to na każdym etapie formacji. Nie wystarczy więc „odgrzewanie” starych podręczników, tak jak nie wydajemy starych tekstów sprzed czterdziestu lat. Ponadto konieczne będzie opracowanie podręcznika błogosławieństw i promocji.

Czeka nas wielka i potrzebna dla Kościoła w Polsce praca. Niech dyskusja w tych dniach pomoże posunąć do przodu to wielkie dzieło, które czeka na realizację.